

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ
ПСИХІЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ.

Ключові слова: "материнська"
сепарація, невротичні розлади.

Резюме. Поширеність нервово-психічних розладів у підлітків унаслідок "материнської" сепарації набуває важливого медичного і соціального значення. У біологічних та соціальних сиріт вірогідно частіше діагностовані невротичні розлади, а в "міграційних сиріт" частіше спостерігаються невротичні реакції, тобто "материнська" сепарація провокує субклінічні та клінічні форми невротичних реакцій і невротичних розладів.

Вступ

Поширеність нервово-психічних захворювань підлітків на тлі загального погіршення потенціалу психічного здоров'я нації в цілому внаслідок несприятливого соціально-економічного становища держави є важливою медичною і суспільною проблемою [2]. Її вирішення вимагає поєднання досягнень різних наукових галузей і спрямовує, зокрема, дослідницькі пошуки на мало вивчені сепараційні розлади за умов дії комплексу екзота ендогенних чинників. Незважаючи на численні дослідження психічних розладів підліткового віку, залишається проблемою вивчення структури, динаміки межових психопатологічних зрушень та патопластичного впливу біогенних і психосоматичних чинників [1,3].

Мета дослідження

Обґрунтувати особливості формування психічної та психологічної дезадаптації підлітків з урахуванням патогенетичного чинника, а саме "материнської" сепарації.

Матеріал і методи

З метою вивчення межових психопатологічних зрушень (МППЗ) у підлітків, які знаходяться в

сепарації (відлучені від емоційно-значущої в їх житті особи - мами на різні за тривалістю часові проміжки) обстежено 20 учнів школи-інтернату, які є біологічними сиротами, 30 учнів школи-інтернату, які є соціальними сиротами через позбавлення батьків опіки над ними і 55 учнів ЗОШ, в яких мами знаходяться в трудовій міграції рік і більше. Всі вони віднесені до "материнської сепарації".

Соціально-демографічна характеристика обстежених представлена в таблиці.

Нами використовувалися наступні методи дослідження: клініко-психопатологічний, соціально-демографічний, експериментально-психологічний.

За результатами дослідження підлітки розподілені на 3 групи: практично здорові - (1-ша група); школярі з початковими проявами невротичних розладів - невротичні реакції (2-га група) та підлітки з невротичними розладами (3-тя група).

Обговорення результатів дослідження

За даними проведеного дослідження, невротичні розлади вірогідно частіше діагностовано в дітей школи-інтернату ($p < 0,01$). Відповідно невротичні реакції вірогідно частіше ($p < 0,05$) у школярів ЗОШ, серед яких виявлені і невелика група практично здорових, що видно з рис. 1.

Таблиця

Соціально-демографічна характеристика обстежених (абсолютні цифри)

Групи за сепарацією	Кількість осіб	Середній вік (роки)	Клас 9/10
Біологічні сироти	20	15-16	9/11
Соціальні сироти	30	15-16	16/14
„Міграційні сироти”	55	15-16	25/30

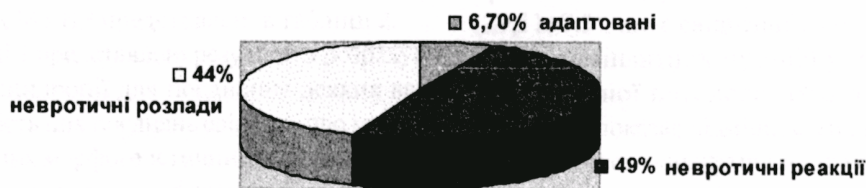

Рис.1. Розподіл груп обстежених

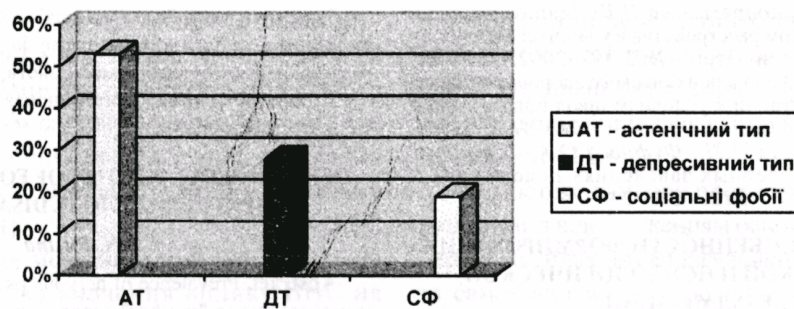

Рис. 2. Розподіл типів невротичних реакцій (%)

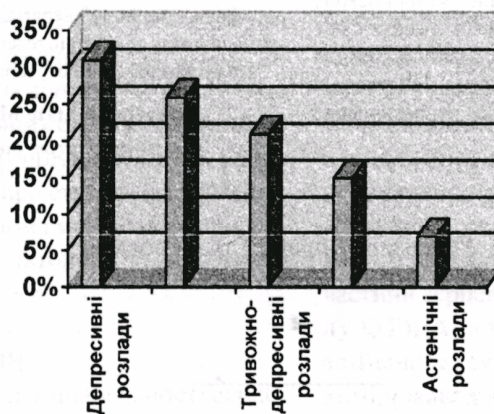

Рис. 3. Розподіл форм невротичних розладів

Відповідно до представленого рисунку 1-шу групу склали школярі ЗОШ, батьки яких знаходяться в трудовій міграції - 6,7% (7) від загальної кількості обстежених, яким вдалося адаптуватися за умов проживання без матері, але біля рідних, які емоційно замінили її (проживання з батьком, сестрами, братами). Дана група обстежених не відчувала психологічного дискомфорту. Для них матеріальний статок родини був вагомим, ніж "нетривала" розлука з мамою.

Другу групу склали обстежені як із ЗОШ, так і зі школи-інтернату, а саме біологічні та соціальні сироти в кількості 52 осіб, що становило 49,3%. Серед даної групи найчисельнішими були: астеничний тип (АТ) - 53% (28), далі депресивний тип невротичних реакцій (ДТ) - 28% (15) та найменшим - наявність соціальних фобій (СФ) - 19% (9) (рис 2).

До третьої групи ввійшли обстежені з клінічними формами невротичних розладів відповідно до МКХ-10 і становили 44% (46). Серед них: розлади адаптації (РА) спостерігалися в 15% (7); тривожні розлади (ТР) - у 26% (12); депресивні розлади (ДР) - у 31% (14); змішані тривожно-депресивні (ТД) - у 21% (10), та астеничні розлади (АР) - у 7% (3) (рис 3).

Під час індивідуальних бесід більшість підлітків відмічали психологічну напругу пов'язану з побоюваннями за своє майбутнє за відсутності

батьків і спостерігалася майже в 100% - біологічних сиріт. У 92% - психологічна напруга в соціальних сиріт пов'язана з неможливістю поєднання родини, яка зможе стати їм опорою. Майже 8% тишили себе надією, що батьки все-таки заберуть їх додому. 93% обстежених з групи "міграційних сиріт" пояснювали наявність психологічної напруги через брак часу на навчання, оскільки на них лягали побутові турботи та необхідність самостійного прийняття рішення. Все це призводило до астенизації, зниження продуктивності навчання, заниженої самооцінки та, відповідно, нестійкого, частіше мінливого настрою.

Висновок

Життя підлітків без батьківської допомоги, особливо матері, "материнська" сепарація згубно впливає на загальний психологічний фон несформованої особистості - підлітка і призводить до психічної та психологічної дезадаптація, яка провокує субклінічні і клінічні форми невротичних реакцій та невротичних розладів.

Перспективи подальших досліджень

Є на часі, оскільки на сучасному етапі виникла потреба в розробці спеціальної програми профілактики невротичних розладів у підлітків з "материнською" сепарацією, що буде враховано в подальших дослідженнях.

Література. 1. Абдрахімова Ц.Б. Невротические и связанные со стрессом расстройства в учащихся медицинского лицея // Арх. психіатрії.- № 2(29).-2002.- С.36-38. 2. Табачников А.Е. Охрана психического здоровья учащихся и проблема адаптации к условиям школ нового типа // Вісн. проблем біол. і мед. - 1999. - №3. - С.86-89. 3. Чибирко М.И., Пичужкина Н.М., Фуфаева О.А. Состояние здоровья детей в учебных заведениях нового типа // Гигиена и сан. - 1997. - № 2. - С.21-23.

**НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ
ПСИХИЧЕСКОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ
ДЕЗАДАПТАЦИИ**

С.Н. Русина

Резюме. Распространенность нервно-психических расстройств среди подростков вследствие "материнской" сепарации приобретает важное медицинское и социальное значение. У биологических и социальных сирот достоверно чаще диагностированы невротические расстройства, а в "миграционных сирот" чаще наблюдались невротические реакции.

Таким образом, "материнская" сепарация провоцирует субклинические и клинические формы невротических реакций и невротических расстройств.

Ключевые слова: "материнская" сепарация, невротические расстройства.

**CERTAIN PECULIARITIES OF FORMING PSYCHIC
AND PSYCHOLOGICAL DISADAPTATION**

S.N. Rusina

Abstract. Prevalence of nervous-psychic disorders among teenagers due to "mother" separation acquires an important medical and social meaning. Neurotic disorders are reliably more often diagnosed in biological and social orphans and neurotic reactions are more often observed in "migratory orphans".

Thus, "motherly" separation provokes the subclinical and clinical forms of neurotic reactions and neurotic disorders.

Key words: "mother" separation, neurotic disorders.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. - 2007. - Vol.6, №2.-P.66-68.

Надійшла до редакції 16.05.2007

Рецензент - проф. Т.В. Сорокман